

Mezhepler arasındaki farkların sebebi nedir, izah eder misiniz?

Allah-u Zülcelal Hazretleri, Habib-i Ekremi (a.s.m.) hürmetine, mezhepler arasındaki farklılıklar ile nihayetsiz rahmet ve kolaylık kapılarını açtı. Peygamber Efendimiz bir hadis-i şeriflerinde

"Ümmetimin ihtilafı geniş bir rahmettir." (bk. *el-Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ, 1/64; el-Münâvî, Feyzü'l-Kadîr, 1/210-212*)

buyurmakla bu hakikati ifade etmiştir. Evet bu hadis-i şerif her türlü olumlu farklılığı içine aldığı gibi, mezhepler arasındaki farklılıkları da kapsar.

Bazı âyet ve hadislerdeki kelime ve cümleler ayrı ayrı hükümleri içermiştir. Bir tek sedefte birden çok inci bulunabilir. İşte müçtehitler âyet ve hadislerin sedefindeki cevherlerde farklı görüşler beyan etmiştir. Bu ise muhtelif kapıların açılmasına vesile olmuştur. Bu ihtilaf ümmet-i Muhammed için büyük bir kolaylıktır. Cenâb-ı Hak;

"... Allah size kolaylık ister, zorluk istemez..." (Bakara, 2/185)

"...Din hususunda üzerinize hiçbir zorluk yükledi..." (Hac, 22/78)

"...Ve üzerlerindeki ağırlıkları, sırtlarındaki zincirleri atar (yani, hata ile adam öldürmekte kısas icrasını ve günah işleyen azaların, pislik değen elbisenin kesilmesi gibi ağır teklifleri kaldırır)..." (A'raf, 7/157)

gibi âyet-i kerimelerle, şeri'at-ı Muhammediye'nin gayet derecede kolay olduğunu ifade etmektedir.

Meselâ, İmâm-ı Şafî'nin "Kadına el değince abdestin bozulması." şeklindeki görüşü, günümüz şartlarında Hac ibadeti esnasında çok sıkıntıya sebebiyet verir. Zira tavafın abdestli olarak yapılması lazımdır. Milyonlarca insanın toplandığı o kalabalıkta, bu hükmün uygulanması âdeta imkânsız olduğundan, bu mezhep mensupları diğer mezhepleri taklit ederek tavaf yaparlar.

Abbasi halifesi Harun Reşid, İmâm-ı Mâlik'e, **"Senin kitaplarını yazdıralım, âlem-i**

İslâm'ın her tarafına dağıtalım. Ümmeti bunlara sevk edelim.", teklifinde bulunur. İmâm-ı Mâlik şu cevabı verir:

"Ya emire'l-mü'minin, alimlerin farklı görüşleri Allah'tan bu ümmete rahmettir. Her biri kendi nazarında doğru olana tâbi olur. Hepsi hidâyet üzeredir ve hepsi Allah'ın rızasını ister."

Müspet ayrılıklar, sahabe döneminde sıkça meydana gelmiştir. Hazret-i Peygamber (a.s.m.) de ümmetini, dilediği sahabenin içtihadıyla amel etme hususunda serbest bırakmakla böyle bir ihtilafa razı olmuştur. Sahabelerini içtihat farklılığından dolayı tenkit etmemiş, her iki tarafın da hükmünü hak ve münasip görmüştür.

Sefere çıkan iki sahabe, namaz vakti geldiğinde su bulamayınca teyemmümle namazlarını kılarlar. Sonra vakit içinde su bulurlar. Biri namazı iade eder, yeniden kılar; diğeri ise önceki kıldığını yeterli görür. Dönüşte durumlarını Resûlullah'a sorarlar. Hazret-i Peygamber iade etmeyene "Sünnete isabet ettin.", diğeri de "Sana iki defa ecir var." cevabını verir.

"Sahabelerim yıldızlar gibidir, onlara uyarsanız hidâyete erersiniz."

hadis-i şerifi de bu hakikate işaret etmektedir. Buna binaen herhangi bir insan hak mezheplerden dilediğini tercih edebilir.

Kıblenin bilinmediği yerde namaz kılan bir mümin, kendi içtihadı ile bir yön tayin etse veya her rekâtını bir başka yöne doğru kılsa namazın doğruluğuna fikhen hükmolunur.

Bu sayede Müslümanlar zaruret hâllerinde ruhsatı azimete tercih edebilmektedirler. Bu ise onlar için büyük bir rahmet olmuştur. Evet, Müslümanlar kendi mezheplerinde çözümü olmayan bir mesele hakkında, zaruret hâlinde, diğeri bir hak mezhebin ruhsatı ile hareket edebilir ve böylece sıkıntıdan kurtulurlar.

Zaten şeriat-ı Muhammediye insanların fitratına uygun olarak Allah tarafından vaz' edilmiştir.

Müçtehitler arasındaki ayrılıklar ümmet hakkında rahmet olduğu hâlde; geçmiş ümmetlerin helakine sebep olmuştur. Peygamber Efendimiz (a.s.m.) bir hadis-i şeriflerinde

"Ayrılıklar geçmiş ümmetlere azap olduğu halde, benim ümmetime rahmet

olmuştur." buyurmuşlardır.

Geçmiş peygamberlerin dinlerinde bütün hükümler açık ve kesin idi. Âyetlerde yoruma açık şeyler yoktu. Kat'i ve kesin olan meselelerde ayrılık olmayacağı da açıktı. İnsanlar bu kesin hükümlere uymakta zorluk çektiler, ayrılığa düştüler ve bu ayrılık onları helake götürdü. Fakat bizim şartlarımız geçmiş milletler üzerindeki darlığı kaldırmıştır.

Meselâ, Hazret-i Musa'nın (a.s.) şeriatinde adam öldüren bir katile kısastan başka ceza verilmesi mümkün değildi. İsa'da (a.s.) dininde ise sadece diyet vacip idi, kısas yasaktı. Şeriat-ı Muhammediye'de ise maktulun velisine kısas, diyet ve af arasında tercih hakkı verilmiştir.

Diğer bir misal, onların şeriatında elbisenin, kirlenen yerini kesip atmak vacip iken, bizim şeriatımızda temiz suyla yıkamak yeterlidir. Bu manada pek çok misaller vardır.

İlave bilgi için tıklayınız:

[- Fıkıh Mezheplerinin Sosyal Yapı Perspektifinden Mukayesesi —Said Nursi ve Şa'rani Örneği—](#)